

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
LORRAINE SCHEMBRI ORLAND**

Seduta tat-12 ta' Dicembru, 2013

Citazzjoni Numru. 2597/2000/1

**John Sammut u Emanuel Farrugia fil-kwalita`
taghhom ta' stralcjarji tas-socjeta` Carmelo Micallef
(Contractors) Limited**

vs

Polidano Brothers Limited

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 12 ta' Dicembru 2000 ipprezentata quddiem din il-Qorti kif diversament presjeduta, fejn esponiet: -

Illi s-socjeta` attrici esegwit diversi xoghlijiet u forniet materjal fuq inkarigu tas-socjeta` konvenuta fuq diversi progetti fosthom fid-Dragonara Wedding Hall fil-lukanda Westin Dragonara Resort Hotel, f'San Giljan, f'ambjenti ohra fl-istess lukanda Westin Dragonara Resort Hotel, fil-

lukanda Hilton f'San Giljan, fil-kumpless cinematografiku "Empire" f'Bugibba, San Pawl il-Bahar u f'fabbrica l-Imriehel, kif jigi pruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

Illi ghalkemm interpellata, anki permezz ta' ittra ufficjali tal-5 ta' Settembru 2000, biex tersaq ghall-likwidazzjoni u hlas tal-ammonti dovuti lis-socjeta' attrici, is-socjeta' konvenuta baqghet inadempjenti.

Tghid ghalhekk is-socjeta` konvenuta, ghaliex ghar-ragunijiet premissi, ma ghandhiex din l-Qorti:

1. Tiddikjara illi s-socjeta' konvenuta hija responsabli illi thallas lis-socjeta' attrici tad-diversi xoghlijiet esegwiti u materjal fornit minnha fuq inkarigu tas-socjeta' konvenuta fuq diversi progetti kif qabel spjegat.

2. Tillikwida l-ammont dovut mis-socjeta` konvenuta lis-socjeta' attrici skont talba, jekk hemm bzonn permezz ta' periti nominandi.

3. Tikkundanna lis-socjeta' konvenuta thallas lis-socjeta' attrici l-ammont likwidat skont it-tieni talba.

Bl-imghax kummercjali u bl-ispejjes inkluzi dawk tal-ittra ufficjali tal-5 ta' Settembru 2000 u dawk tal-Mandat ta' Sekwestru prezentat kontestament kontra s-socjeta` konvenuta li r-rapprezentanti guridici taghha huma minn issa ingunti ghas-subizzjoni.

Rat li din il-kawza giet appuntata ghas-smigh mill-Qorti kif diversament presjeduta ghas-seduta tas-27 ta' Frar 2001.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta` konvenuta Polidano Brothers Limited datata 14 ta' Frar 2001 (fol 8) fejn esponiet : -

1. Illi t-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt *stante* illi s-socjeta` eccipjenti ma ghandha taghti xejn lis-socjeta` Carmelo Micallef (Contractors) Limited, izda hija effettivament is-socjeta` attrici li ghandha taghti lis-

Kopja Informali ta' Sentenza

socjeta` eccipjenti u dan kif jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

2. Illi l-premess ingab ampjament a konjizzjoni tal-istralcjarji tas-socjeta` attrici qabel giet prezentata din ic-citazzjoni u ghalhekk ukoll is-socjeta` eccipjenti ma ghandhiex tbat i spejjez ta' dawn il-proceduri.

3. Salv eccezzjonijiet ohra.

Rat il-rapport tal-Perit Legali Dr. Simone Micallef Stafrace u l-Perit Komputista Lawrence Camilleri pprezentat fir-registru fis-7 ta' Frar 2008 a fol 173 tal-process.

Rat il-verbal tas-seduta tas-16 ta' April 2008 (fol 191) mizmuma quddiem il-Qorti kif diversament presjeduta fejn meta ssejhet il-kawza dehru l-Avukati Dr. Franco P Vassallo u Dr. Joseph Camilleri ghall-attur. Il-kumpanija konvenuta u l-Avukat taghha msejhin tliet darbiet ma dehru. L-Avukati prezenti f' isem l-attur iddikjaraw li huma joqghodu fuq il-konkluzjonijiet milhuqa mill-Periti Gudizzjarji fir-rapport imresaq minnhom fis-7 ta' Frar 2008. Huma talbu li l-Qorti thalli l-kawza ghas-sentenza. Il-Qorti halliet il-kawza ghas-sentenza ghad-9 ta' Ottubru 2008.

Rat ir-rikors tas-socjeta` konvenuta Polidano Brothers Limited datata 19 ta' Settembru 2008 a fol 194 fejn talbet lill-Qorti tissospendi l-prolazzjoni tas-sentenza fil-proceduri *de quo* u tiffissa zewg seduti ghal produzzjoni tax-xhieda tas-socjeta` konvenuta; u l-Qorti kif diversament presjeduta, rat it-twegiba mressqa mill-atturi *nomine* fl-20 ta' Ottubru 2008, rat l-atti tal-kawza imsemmija kemm fir-rikors u kif ukoll fit-twegiba, u tilqa' l-ewwel talba biex taghti lir-rikorrenti l-opportunita` li taghmel is-sottomissjonijiet li jidhrilha xierqa, u tichad it-tieni talba billi ma naghatax raguni tajba ghaliex il-Qorti ghandha terga' tiftah l-istadju tal-provi ladarba tressaq ir-rapport.

Rat in-nota tal-osservazzjonijiet tar-rikorrenti John Sammut et noe datata 9 ta' Jannar 2009 a fol 220 a tal-process.

Rat in-nota tas-socjeta` konvenuta ipprezentata fil-15 ta' Gunju 2009 a fol 240 tal-process fejn permezz taghha qajmet l-eccezzjoni ulterjuri tal-preskrizzjoni ai termini tal-artikolu 2149(a) tal-Kap.16 tal-Ligijet ta' Malta.

Rat il-verbal tas-seduta tal-25 ta' Gunju 2009 mizmuma quddiem il-Qorti kif diversament presjeduta fejn dik l-istess Qorti rrilevat li minkejja d-digriet taghha tal-14 ta' Mejju, 2009 il-kumpannija konvenuta ma ressqitx in-nota ta' sottomissjonijiet taghha fi zmien lilha moghti f'dak id-digriet. Il-Qorti rrilevat wkoll li minflok l-imsemmija nota fil-15 ta' Gunju, 2009 il-kumpannija konvenuta ressqet nota ta' eccezzjonijiet ulterjuri dwar il-preskrizzjoni ta' sentejn. B'referenza ghall-imsemmija eccezzjoni l-avukat Franco B. Vassallo irrileva li hija vessatorja u ghandha tigi michuda ghaliex m'hijiex kompattibli ma' l-argumenti tal-konvenuta is-somom mitluba fic-Citazzjoni li kienu dovuti imma ma kellhomx jithallsu ghaliex kellha ssir tpacija u dan kif jirrizulta mid-dokumenti ezebiti a fol 60 sa 62 u mid-deposizzjoni ta' Charles Polidano a fol 78 sa 85 kif rikonoxxut minn din il-Qorti diversement preseduta fil-Kawza Marianna Spiteri et vs Joseph Vella Deciza fit-3 ta' Mejju, 1993. L-avukat Franco Galea li deher aktar tard, ghas-socjeta Polidano Bros. Ltd, talab li jigu koncessi t-terminu biex jigu prezentati nota ta' sottomissjonijiet kemm dwar l-eccezzjoni originali u kemm dwar l-eccezzjoni ulterjuri. Il-Qorti laqghet it-talba u tat lill-istess kumpannija zmien sat-30 ta' Settembru, 2009 biex tressaq in-nota ta' sottomissjoni taghha bil-visto tal-kumpannija attrici, u halliet il-kawza ghas-sentenza ghat-12 ta' Novembru 2009.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tas-socjeta` konvenuta Polidano Brothers Limited datata 2 ta' Novembru 2009 a fol 256 tal-process.

Rat il-verbali tas-seduti kollha inkluz dak tat-12 ta' Dicembru 2012 mizmuma quddiem il-Qorti kif diversament presjeduta fejn b' ordni ta' l-istess Qorti l-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-30 ta' April 2013.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat is-surroga datata 16 ta' Jannar 2013 fejn din il-kawza giet assenjata lil din il-Qorti kif hekk presjeduta.

Rat il-verbal tas-seduta tat-30 ta' April 2013 mizmuma quddiem din il-Qorti kif hekk illum presjeduta fejn b' ordni tal-Qorti din il-kawza giet differita ghat-12 ta' Dicembru ghall-istess skop tal-verbal precedenti.

Hadet konjizzjoni tal-provi prodotti.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

Illi qabel xejn tirrileva li din il-kawza giet assenjata lil din il-Qorti kif attwalment presjeduta permezz ta'-surroga datata 16 ta' Jannar 2013 .

Permezz ta' din il-kawza, l-atturi fil-vesti taghhom ta' stralcjarji tas-socjeta' Carmelo Micallef (Contractors) Limited qed jitolbu il-likwidazzjoni u kundanna ghall-hlas tas-socjeta' konvenuta ghall-xoghlijiet esegwiti u materjal fornit mis-socjeta` in likwidazzjoni lis-socjeta' konvenuta f'diversi lantijiet tax-xoghol kif imsemmija fic-citazzjoni.

Il-konvenuti laqghu ghal dawn it-talbiet billi sostnew li mhumiex debituri tas-socjeta' attrici izda hija s-socjeta' attrici li ghandha xi thallashom.

Provi Prodotti

Xehed **Raymond Micallef**¹ li kien *site manager* fuq diversi siti tax-xoghol tal-kumpanija *Carmelo Micallef Limited* senjatament :

- Id-Dragonara Wedding Hall
- Il-lukanda Dragonara
- Ic-cinemas ta' Bugibba
- Il-Fabbrika ta' Paul Tonna Son of Santu Limited
- Fil-Lukanda Hilton

¹ Affidavit a fol. 13 et.seq.tal-process.

Kopja Informali ta' Sentenza

Kien kejjel ix-xoghol tas-socjeta` attrici fil-prezenza tal-*quantity surveyors* tas-socjeta` konvenuta, Dennis Sant u/jew Joe Demicoli.

Esebixxa rendikont ta' dak li kkalkula kien dovut lis-socjeta` attrici (**DOK RM1**) riferibbilment ghal kull progett.

Ix-xhud qal li :

i) Ghad **Dragonara Wedding Hall** hemm dovut Lm18.992.78 (**DOK RM2- RM7**);

ii) Ghal **Westin Dragonara Resort Hotel** hemm dovut Lm121,651.00 sa Marzu 1997. (*Final Certificate of Works DOK RM8 - RM12*). Rigward dan il-progett ix-xhud qal li "*Skont id-dokument X1 sa X3 u partikolarment X2, Polidano Brothers Limited jammettu illi l-ammont dovut minnhom ghal dawn ix-xoghlijiet kien ta' Lm121,650.96*";

iii) Ghas-**cinemas f'Bugibba** l-ammont dovut sal-1 ta' Lulju 1997 hu ta' Lm138,000 u sa Novembru 1997 hu ta' Lm35,700, li jaghmlu total ta' Lm173,700. Skont **DOK RM13 Final Valuation No.3** mahrug mis-socjeta' konvenuta, l-ammont dovut hu ta' Lm154,095.65,9;

iv) Rigward il-**Fabbrika Paul Tonna Son of Santu Limited**, l-ammont dovut huwa ta' Lm108,552.39 sa Lulju 1998 (**Dokti RM34-RM41**). Ix-xhud qal "*Fid-dokument X1 sa X3 u partikolarment X2, Polidano Brothers Limited jammettu illi l-ammont dovut minnhom ghal dawn ix-xoghlijiet sa Lulju 1998 kien ta' Lm108,552.60.*" L-ammont dovut minn Gunju 1998 sa' Dicembru 1998 hu ta' Lm48,113.54 (X2) b'total ta' Lm156,666.93 (affidavit a fol. 18);

v) Rigward il-Hilton Hotel qal li ma kienux gew miftehna rati ghal xoghlijiet fuq dan il-progett. L-ammont dovut hu ta' Lm42,453.40 (**DOK RM42-RM44**). Ix-xhud ha bhala bazi r-rata li kienu qablu fuqhom qabel ghall-progett fid-**Dragonara Hotel Resort** u anke naqqashom. Saru xoghlijiet wara April 1998 li hu stmahom fil-valur ta' Lm24,000, u li b'kollox igibu total ta' Lm66,453.40.

Skont dawn il-kalkoli, l-ammont dovut mis-socjeta' konvenuta huwa ta' Lm536,999.71.

Skont il-kalkoli tax-xhud, is-socjeta` attrici kienet debitor favur Polidano Brothers Limited fl-ammont ta' Lm425,000 (**DOK RM1**), liema ammont qed jigi kkontestat bhala baxx mill-istess socjeta' konvenuta.

Xehed **Charles Polidano**² u qal li kien ta x-xoghol lis-socjeta' attrici biex jipprova jigbor dak li kellu jiehu b'lura minghandhom. Rigward l-ammont ta' Lm18,000 dovut fuq il-progett tad-*Dragonara Wedding Hall* qal li dak l-ammont gie maqtugh mis-somma li s-socjeta' attrici kellha ittih fuq il-konkos. Obbliga ruhu li jesebixxi d-dokumenti mehtiega.

Qal li dan kien l-istess progett tal-Westin Dragonara Resort Hotel. "*Kemm issettija xi haga minnhom milli kellu jtini fuq il-konkos ta' l-airport.*"

Riferibbilment ghac-*cinemas* qal li s-socjeta` attrici kienet bdiet ix-xoghol izda falliet qabel ma gie kompletat u hallas lill-impjegati tas-socjeta` attrici direttament biex ikomplu x-xoghol. Sostna li s-socjeta` attrici lanqas kienet lehqet bdiet qabel ma falliet. "*Steel Structures kienu hadmu l-ewwel parti.. ghal Lm45,000.*"

Riferibbilment ghall-fabbrika qal li s-socjeta` attrici qatt ma hadmet. Hadmu n-nies taghha direttament ghas-socjeta` konvenuta. Tahom il-materjal ukoll. La kuntratt u lanqas xoghol ma kien hemm. In-nies tal-kumpanija attrici kienu *self employed* u hallashom direttament hu. Qal li s-socjeta' attrici kienet ga zarmat f'nofs ix-xoghol tal-*Freeport* xi hames snin qabel. Ix-xoghol ghamluhom *sub-contractors* bil-materjal tas-socjeta` konvenuta.

Dwar il-*Hilton Hotel* qal li s-socjeta' attrici kienet bdiet ix-xoghol imma kien ghadu fid-dejn mal-konvenut fuq ix-xoghol tal-*airport* u xoghol iehor. Kellu dokumenti x'juri li

² Xhieda a fol. 78 et.seq.tal-process.

Kopja Informali ta' Sentenza

s-socjeta` attrici kienet tiehu l-materjal minghandu biex tbieghu lil haddiehor.

RELAZZJONI TAL-PERIT LEGALI DR. SIMON MICALLEF STAFRACE U TAL-PERIT KOMPUTISTA MR. LAWRENCE CAMILLERI

Fil-kors tal-proceduri din il-Qorti kif diversament presjeduta nnominat lil Dr. Simon Micallef Stafrace bhala Perit Legali³, u lil Lawrence Camilleri bhala perit komputista b'sostituzzjoni ghal Albert Vella⁴. Ir-rapport taghhom gie pprezentat fis-6 ta' Frar 2008 u jinsab esebit a fol. 173-189 tal-process.

L-esperti rrapportaw li fis-seduti saret ir-rakkolta limitatament tal-provi tas-socjeta' attrici *stante* l-fatt li ghalkemm infurmata ripetutament b'tali seduti, s-socjeta' konvenuta naqqset milli tesebixxi dokumenti li weghdet li tipprovdi u naqqset milli ggib 'il quddiem ix-xhieda in sostenn tad-difiza taghha ghalkemm kellha l-opportunita` li taghmel dan f'diversi okkazzjonijiet.⁵

Punti Legali trattati fir-Rapport - Tpacija

L-esperti ikkunsidraw ukoll punt legali fis-sens li da parti tas-socjeta` konvenuta din qed tallega li kellha hi tircievi minghand is-socjeta' attrici u mhux *vice versa*. Fl-opinjoni tal-espert legali din l-eccezzjoni ma tistax treggi fl-assenza ta' talba rikonvenzjonali apparti li, fil-fehma tieghu, ma jirrizulta l-ebda prova in sostenn tal-allegazzjoni konvenuta.

L-abbli Perit Legali iccita giurisprudenza li ssostni t-tezi li talba rikonvenzjonali tista' ssir bi skop ta' tpacija.⁶ Madanakollu rribadixxa li "*fil-kaz odjern ma saret l-ebda talba rikonvenzjonali, u ergo l-ebda talba formali sabiex*

³ Digriet tas-27 ta' Frar 2002 a fol. 77 tal-process.

⁴ Digriet tat-23 ta' Novembru 2004 a fol.100 tal-process.

⁵ Rappot a fol 183 tal-process.

⁶Ara "*Stefan Zrinzo Azzopardi noe v Michael Vella noe*" - Q.Kumm.dec. fl-24 ta' Frar 1995; u *Avv. Dr. K. Dingli et noe. v SURGUQUIP Limited*" - App.Civ. dec.fis-16 ta' Dicembru 2006 (Nru. 1316/1998).

Kopja Informali ta' Sentenza

tigi reza fix-xejn l-azzjoni attrici jew timpedixxi l-effetti ta' l-azzjoni attrici."

It-tpacija hija regolata permezz tal-artikoli 1196 et. seq. tal-Kodici Civili.

L-artikolu 1196 jiddisponi li : "(1) *Meta tnejn min-nies huma debituri lejn xulxin, issir bejniethom tpaċija.*

(2) *It-tpaċija ssir ipso jure, u wkoll mingħajr ma jkunu jafu d-debituri. Hekk kif ikunu jeżistu żewġ idjun fi żmien wieħed, jinqatlu wieħed bl-ieħor sa fejn ikunu ndaqs."*

L-artikolu 1197 jghid hekk:- "(1) *It-tpaċija ssir biss bejn żewġ idjun li jkollhom it-tnejn bħala oġġett somma ta' flus, jew kwantità determinata ta' ħwejjeġ fungibbli tal-istess speċi, u li jkunu t-tnejn likwidi u li jistgħu jintalbu.*

(2) *Id-dejn hu likwidu meta hu ċert ukoll f'dik li hija kwantità."*

Il-Perit Legali, wara li kkonsidra li t-tpacija tista' temana mill-eccezzjonijiet tal-konvenut, basta li tkun espressa,⁷ ikkonkluda li ma hemm l-ebda eccezzjoni espressa ta' tpaċija, u tali eccezzjoni ma tistax titqajjem *motu proprio* mill-Qorti.⁸

Ukoll peress li t-talba attrici hija wahda *da liquidarsi*, u għaldaqstant ma jissoddisfax id-dettami tal-**artikolu 1197** tal-Kap. 16 peress li l-kreditu mhuwiex cert (1997(2)). Ergo ma tistax issir tpaċija bejn il-krediti reciprokament vantati mill-partijiet. Madanakollu l-istess espert jinnota li s-socjeta' attrici pprezentat dokument fejn stabbiliet il-kreditu ahhari dovut lilha fl-ammont ta' Lm111,999.71 (Fol. 19 tal-process), liema kreditu huwa allura cert u likwidu.

⁷Ara "*Marianna Spuiteri et. v. Joseph Vella*"- P.A. dec. fit-3 ta' Mejju 1993 (Vol. 77.III.128)

⁸Ara "*Mekanika Limited v Masco Security Services Limited*"- App.Civ.(Sede Inf.)- Dec. fil-21 ta' Mejju 2007 (App.3477/1996/PS)

"Dan id-dokument, wara li gie ezaminat mill-perit komputista ...tidher li hija l-figura pruvata u accettabbli."

Ghaldaqstant **ikkonkludew** li *"tilqa' l-ewwel talba attrici u tiddikjara li l-istess socjeta` attrici hi kreditrici tas-socjeta' konvenuta, u dan gjaladarba li l-provi minnha prodotti ma gew bl-ebda mod kontradetti mis-socjeta' konvenuta illi ghalkemm mhux formalment kontumacji, kienet a dire poco 'assenti' fl-interess rigward ta' l-odjerni proceduri u konsegwentement tghaddi sabiex, ai termini tat-tieni talba attrici, tillikwida l-ammont dovut lis-socjeta' attrici in linea mal-komputazzjoni annessi fid-DOK LS ta' Lm111,999 u ghalhekk ukoll tilqa' it-tielet u l-ahhar talba attrici bl-ispejjez kif mitluba."*

Eccezzjonijiet Sollevati mis-Socjeta' Konvenuta

Bl-ewwel eccezzjoni taghha, s-socjeta' konvenuta qalet li hi ma ghandha taghti xejn lis-socjeta` Carmelo Micallef (Contractors) Limited, izda hija effettivament is-socjeta` attrici li ghandha taghti lis-socjeta` eccipjenti.

Is-socjeta` konvenuta spjegat li b'dan mhiex qed tissolleva eccezzjoni ta' tpacija imma li l-ebda ammont mhu dovut lejn l-attrici. Hemm qbil bejn il-partijiet li jonqsu l-elementi biex issir tpacija bejn il-partijiet skont il-Ligi, kif, *del resto* ikkonkluda l-perit legali.

Tajjeb li jigi nnotat li qed jigi eskluż it-tpacija legali (ipso jure) ikkontemplata permezz tal-artikoli 1196 u 1997 tal-Kap.16 tal-Ligijiet ta' Malta, li *inoltre*, ma tistax tigi ssollewata *ex officio*⁹. Qed jigi eskluż ukoll it-tpacija gudizzjarja fl-assenza ta' talba ghall-likwidazzjoni tal-kreditu pretiz mis-socjeta' konvenuta.

Gjaladarba s-socjeta` konvenuta issollewat l-eccezzjoni in ezami, jinkombi fuq l-istess socjeta' konvenuta li tressaq provi soddisfacjenti biex tissostanzja li l-ebda ammont mhu dovut wara li s-socjeta' attrici tipprova l-kaz taghha.

⁹ *Andrea Torrente "Manuale di Diritto Privato"* (Giuffre' Ed. para 246, pp.414 et seq.)

Kopja Informali ta' Sentenza

Id-difensur tas-socjeta' attrici jghid li fost id-dokumenti impressqa mis-socjeta' konvenuta jirreferu ghall-kumpanija ohra bhal *R. Micallef Construction Limited*, u jekk hemm xi kreditu spettanti dan hu dovut lil R. Micallef Construction Limited u mhux lil Carmelo Micallef (Contractors) Limited li huma entitajiet separati u distinti.

Il-Qorti ezaminat dawn id-dokumenti u jidher li hemm *invoices* ta' xoghlijiet mahrugin minn Polidano Bros. Ltd indirizzati kemm lil *R. Micallef Construction Limited* kif ukoll lil *C Micallef Contractors Limited*.

Madanakollu ma jidhirx li kien hemm dubju dwar liema socjeta` kienet involuta fix-xoghlijiet in kwistjoni peress li l-ittra mibghuta minn Stephen Borg li huwa l-*financial controller* tal-kumpanija konvenuta, **(DOK X1-X3)** li taghmel riferenza ghall-progetti kollha mertu ta' din il-kawza, hija indirizzata lil Emmanuel Farrugia u John Sammut bhala stralcjarji tas-socjeta` "*Carmelo Micallef (Contractors) Limited.*"

Ikkonsidrat mhux biss l-affidavit ta' Raymond Micallef li spjega fid-dettal l-ammonti mitluba u dovuti, u d-diskrepanzi konsistenti f'zieda tal-VAT u CET, izda ukoll id-dokumenti konsistenti f'*certificates of works* u *payment of works*, prospetti u kejl ta' xoghlijiet esegwiti fid-diversi progetti, kollox b'mod dettaljat. Dawn id-dokumenti esebiti gew debitament ezaminati mill-esperti komputista u jinkludu wkoll pagamenti li saru minn Polidano Brothers Limited.

Il-Qorti tqis li l-atturi rnextilhom jissostanzjaw it-talbiet taghhom. Kien jispetta lis-socjeta' konvenuta li tipprova li ma kien hemm xejn dovut u dan ma ghamlitux. L-uniku xhud li ressqet is-socjeta' konvenuta kienet ix-xhieda ta' Charles Polidano, li wieghed li jipproduci dokumenti rilevanti, izda baqa' ma pproduca xejn.

Mix-xhieda tieghu difatti jirrizulta ammess li s-socjeta' attrici ghamlet diversi xoghlijiet. Hu qal "*Jien tajtu xoghol biex nipprova nigbor il-flus li kelli b'lura mieghu*" (fol.78); dwar l-ammont ta ' Lm18,892 reklammat fuq id-Dragonara

Wedding Hall qal "*Dawk kien qatagghom mill-konkos li kellu itini, parti minnhom*" (fol 80); u dwar il-Hilton Hotel qal "*Kien beda xi xoghol hemmhekk, iva.*"(fol. 84). Dawn ix-xoghlijiet ma thallsux ghaliex, skont kif xehed Polidano stess, kien fadallu x'jithallas mis-socjeta' attrici.

Logikament, fid-dawl tax-xhieda ta' Charles Polidano, u tal-ittra tal-*finacial controller* tieghu, il-Qorti tista' tiddeduci li ma hemmx kontestazzjoni dwar il-fatt li twettqu xoghlijiet mis-socjeta' attrici kif ukoll li kien ghadu ma sar ebda hlas ghaliex is-socjeta` konvenuta kienet qed tikkumpensahom unilateralment ma' krediti li tghid li kellha kontra l-atturi *nomine*.

Anke dwar il-valur tax-xoghol ma jirrizultax li hemm kontestazzjoni sostanzjali. Difatti l-istess difensuri tas-socjeta' konvenuta jaghmlu riferenza ghal **DOK X2** u **DOK X3** a fol. 61 u 62 tal-process annessi mal-ittra mibghuta minn Stephen Borg fuq riferit, intestata "*Breakdown of Work Certificates - C Micallef Contractors*, minn fejn jirrizulta li l-valuri reklamati mis-socjeta' attrici huma accettati mis-socjeta` konvenuta, li, izda, naqqset dawn l-ammonti mid-dejn vantat mill-istess socjeta' konvenuta.

Il-Qorti tosserva li lanqas il-ftit provi offruti mis-socjeta` konvenuta huma konsistenti bejniethom. Skont l-ittra ta' Stephen Borg ghan-nom tas-socjeta' konvenuta huwa inkluda fil-*breakdown* dettaljat tal-bilanc dovut lis-socjeta` konvenuta, ix-xoghlijiet li saru mis-socjeta' attrici *inter alia* fil-fabbrika Ta' Santu. Kontrarjament ghal dak kontenut f'din l-ittra, mistoqsi dwar dan il-progett, Charles Polidano wiegeb "*Hemmhekk qatt ma mar 'l hemm hu* (b'riferenza ghas-socjeta` attrici). *Dak lin-nies tieghu dirett tajtu jiena.*" (fol. 82).

Huwa minnu li fl-ittra **DOK X1**, Stephen Borg jelenka d-dejn dovut mis-socjeta' attrici lis-socjeta' konvenuta u johrog kreditu bilancjali favur is-socjeta` konvenuta. Izda minghajr provi li jsostnu dawn il-figuri, il-krediti li tghid li ghandha s-socjeta' konvenuta ma jistghux jigu kkonsidrati minn din il-Qorti peress li jibqghu fir-relm ta' mera allegazzjoni.

Fid-dawl ta' karenza assoluta tal-provi, *in vista* tal-principju "*qui allegat probat*", ladarba l-istess socjeta` konvenuta ma ssodisfatx l-oneru taghha dwar l-allegazzjoni minnha vantata, din l-eccezzjoni ma tistax tigi accettata u qed tigi rigettata.

Id-difensuri tas-socjeta` konvenuta ilmentaw li "*s-socjeta` konvenuta kienet imcahhda milli tressaq il-provi taghha.*"

Din il-lanzanza hija serja u m'ghandhiex titressaq b'mod legger. Il-Qorti ghalhekk ezaminat ir-rapport tal-periti teknici fejn skedaw dettaljatament is-seduti u l-interess muri mill-partijiet.

Minn ezami tar-rapport tal-Esperti jirrizulta li l-atturi ghalqu l-provi fil-21 ta' Frar 2006. Saret seduta ohra fit-28 ta' Marzu 2006 fejn kien hemm prezenti d-difensuri tal-partijiet u fejn il-legali tas-socjeta' konvenuta nforma lill-periti li x-xhud Boris Farrugia li jinvesti l-kariga ta' *Group Head Finance* tas-socjeta' konvenuta kien ghadu ma felix bir-reqqa l-affidavit ta' Raymond Micallef (para. xxxvii tar-rapport). Giet iffissata seduta ghall-provi konvenuta ghas-16 ta' Mejju 2006. Id-difensur tal-konvenuta f'din is-seduta talab aktar zmien biex iressaq il-provi. Din it-talba giet opposta u l-Perit Legali talab direzzjoni mill-Qorti. Din il-Qorti kif diversament presjeduta, fl-udjenza tat-18 ta' Mejju 2006 ordnat lis-socjeta` konvenuta li tressaq il-provi taghha f'numru ta' seduti miftehma mal-Periti Teknici u mal-Avukat tal-attur sa mhux aktar tard mis-26 ta' Ottubru 2006. (para xxxix tar-rapport). Il-Qorti regghet estendiet iz-zmien fl-udjenza tad-9 ta' Novembru 2006 sat-30 ta' Marzu 2007 sabiex il-konvenuta taghlaq il-provi taghha. Fl-udjenza tad-19 ta' Gunju 2007 il-periti gew ordnati jghaddu ghar-rapport bil-provi ezistenti sa dik il-gurnata.

Minn qari ta' dan ir-rapport jirrizulta manifest li s-socjeta` konvenuta kellha kull opportunita` li tressaq provi permezz ta' xhieda u provi dokumentarji, li hi, ghal ragunijiet lilha biss noti, ghazlet li ma taghmlux. L-affidavit ta' Raymond Micallef li kellu jigi ezaminat minn Boris Farrugia u li jservi

bhala l-pedament tal-kawza attrici gie pprezentat fil-21 ta' Mejju 2001 u allura wiehed jifhem li kellha sitt snin biex tiflih.

L-istess periti teknici nnotaw l-assenza kostanti ta' rapprezentanti tas-socjeta` konvenuta f'ben disa' seduti skedati (ara pagna 152 tal-process) u jghidu li "*ghalkemm infurmata ripetutament b'tali seduti, s-socjeta` konvenuta naqset milli tesebixxi dokumenti li weghdet li tipprovd.*" (fol. 183). Difatti Charles Polidano wieghed li jressaq provi dokumentarji in sostenn ta' dak minnu allegat rigward hlasijiet dovuti mis-socjeta' attrici (ara xhieda tieghu fuq rapportat) izda baqa' inadempjenti.

Wara li l-istadju tal-provi inghalaq, u sahansitra wara li gie sottomess ir-rapport peritali, l-istess socjeta' konvenuta talbet li tressaq il-provi taghha, liema talba, gustament giet michuda f'dak l-istadju inultrat tal-kawza.

Inoltre s-socjeta` konvenuta ma ghazlitx li titlob il-hatra ta' periti perizjuri kif kellha kull dritt li taghmel jekk il-komputazzjonijiet maghmula mill-espert komputista ma kienux akkurati. Lanqas ressqet lill-esperti in eskussjoni jew ghamlet nota ta' kritika ghar-rapport peritali - liema proceduri setghet tutilizzahom biex jigu iccarati jew ikkontestati l-kostatazzjonijiet u konkluzjonijiet tal-istess periti teknici.

Fid-dawl ta' dan kollu, il-Qorti tqis li l-ilment is-sollevat mis-socjeta' konvenuta mhux f'waqtu u kienet hi li ghazlet li ma tавvallax mill-opportunitajiet disponibbli biex tressaq il-provi taghha.

Eccezzjoni Ulterjuri - *L-azzjoni attrici hija preskritta a tenur tal-artikolu 2149(a) tal-Kap.16 tal-Ligijiet ta' Malta.*

Din l-eccezzjoni giet sollevata b'nota a fol. 240 tal-process, datata l-15 ta' Gunju 2009, wara l-prezentata tar-rapport tekniku u legali, u meta l-process kien fl-istadju ta' sottomissjonijiet finali. Madanakollu l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni tista' tigi mqajma f'kwalsiasi stadju tal-proceduri, inkluz fl-istadju t'appell u ghalhekk hija

Kopja Informali ta' Sentenza

ammissibbli anke f'dan l-istadju inultrat tal-proceduri purche' ma jkunx hemm surprisi għall-parti l-oħra.

L-artikolu 2149 tal-Kap.16 tal-Ligijiet ta' Malta jiddisponi hekk:- "*L-azzjonijiet hawn taħt imsemmija jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' sentejn:*

(a) L-azzjonijiet tal-bennejja ta' bastimenti jew bċejeċ oħra tal-baħar, u tal-kuntratturi ta' bini ieħor jew ta' xogħlijiet oħra ta' injam, ġebel, jew materjal ieħor, għall-opri maħdumin minnhom jew għall-materjali li jfornu;"

Hu pacifiku li dan is-sub-artikolu japplika għall-azzjonijiet imsejsa fuq ftehim ta' appalt¹⁰ u hija applikabbli għat-talbiet odjerni li huma bbazati fuq relazzjoni ta' appalt u sub-appalt bejn il-kontendenti.

Illi dwar din l-eccezzjoni, id-difensur tal-atturi, fis-seduta tal-25 ta' Gunju 2009 (fol.242) irribatta li għandha tigi michuda *stante* li mhix kompatibbli ma' l-argumenti tal-konvenuta li s-somom mitluba fic-citazzjoni li kienu dovuti imma ma kellhomx jithallsu għaliex kellha ssir tpacija.

Izda huwa gja stabbilit li t-tpacija ma gietx issollewata bhala difiza formali f'din il-kawza, u lanqas hija applikabbli skont id-disposizzjonijiet fuq citati li jstabilixxu l-elementi mehtiega għat-tpacija. Ma jirrizultax, għalhekk, li din l-oggezzjoni hija fondata u l-Qorti tqies li ma hemmx inkompatibbilita' bejn l-eccezzjonijiet sollevati.

Illi hija regola ewlenija fil-procedura li l-prova li l-azzjoni hija preskritta trid issir minn min iqanqal l-eccezzjoni, u għalkemm il-parti attrici għandha tressaq provi biex tittanta xxejjen dawk tal-parti mharrka billi tmieri li għadda z-zmien jew billi ggib 'il quddiem provi li juru li l-preskrizzjoni kienet sospiza jew interrotta, il-piz jaqa' principalment fuq min jallega l-preskrizzjoni¹¹. Hi l-parti mharrka li trid tipprova li l-parti attrici għaddielha z-zmien

¹⁰*Edgar Causon v Abdel Salam A. Sheibano noe*" (App.Civ. Dec.11 ta' Marzu 1991).

¹¹ App. Kumm 15.6.1964 fil-kawza fl-ismijiet *Calleja vs Vella* (Kollez. Vol: XLVIII.i.603)

Kopja Informali ta' Sentenza

utli biex tressaq il-kawza, u dan minn zmien minn meta dik il-kawza setghet titressaq¹².

Skont **I-artikolu 2137** tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta l-preskrizzjoni tal-azzjoni tibda tiddekorri minn dakinhar li l-azzjoni tista' tigi ezercitata.

Billi l-eccezzjoni ulterjuri giet sollevata fl-ahhar stadju tal-proceduri, ma jirrizultax mill-atti li l-partijiet talbu li jressqu provi fir-rigward. Il-kumpanija konvenuta pprezentat nota ta' sottomissjonijiet li trattat ukoll din l-eccezzjoni mqajma "*at the eleventh hour*", izda s-socjeta' attrici baqghet siekta dwar dawn is-sottomissjonijiet.

Id-difensuri tas-socjeta konvenuta, in sostenn tal-eccezzjoni taghhom ghamlu riferenza ghad-dati tal-fatturi esebiti mal-affidavit ta' Raymond Micallef b'turija tad-data li minnha kellu jibda jiddekorri l-perjodu preskrittiv: "*Prima facie, mid-dati stess tal-fatturi in kwistjoni, u dan minghajr pregudizzju ghas-sottomissjonijiet ga maghmula li parti minnhom jghajtu lil R. Micallef Construction Limited u mhux lill-atturi, jirrizulta bic-car li t-terminu preskrittiv iddekkorra minghajr ma gie interrott bl-ebda mod.*"

Fil-kaz odjern, ma jirrizultax mill-atti li saret ebda interruzzjoni gudizzjarja ghajr permezz ta' din ic-citazzjoni. Fic-citazzjoni hemm indikata talba ghall-ispejjez ta' ittra gudizzjarja datata l-5 ta' Settembru 2000, izda din l-ittra ma gietx esebita.

Ikkonsidrat li din il-kawza giet intavolata fit-12 ta' Dicembru 2000.

Mill-affidavit ta' l-attur jirrizultaw id-dati tax-xoghlijiet *de quo* b'riferenza ghal kull progett u dawn id-dati huma precizati soddisfacentement biex juru l-punt ta' partenza tat-terminu preskrittiv.

Skont l-affidavit ta' Raymond Micallef u d-dokumenti minnu esebiti jirrizulta li :

¹² App. Civ. 5.10.2001 fil-kawza fl-ismijiet *Guido Vella vs Emanuel Cefai* (mhix pubblikata)

Kopja Informali ta' Sentenza

i. Dwar ix-xoghlijiet fuq id-Dragonara Wedding Hall, l-ammont dovut hu sa Dicembru 1995, "*meta spiccaw ix-xoghlijiet.*"

ii. Ix-xoghlijiet fuq il-kumplament tal-progett fil-Westin Dragonara Resort Hotel spiccaw f'Marzu 1997.

iii. L-ammont dovut fuq ic-*cinemas* f'Bugibba hu reklamat ghal xoghlijiet li saru sa Novembru 1997 u hemm ammonti mitluba ghal xoghlijiet li spiccaw f'Lulju 1997.

iv. Ix-xoghlijiet maghmula fil-fabbrika ta' Paul Tonna Son of Santu Limited saru f'zewg perjodi, rispettivament Lulju 1998, u Awwissu 1998.

v. Ix-xoghol fil-Hilton Hotel "*sar kollu fl-1997 u fl-1998.*"

Minn ezami ta' dawn id-dokumenti, x-xoghlijiet li saru fuq il-progetti imsemmija jidhru preskritti peress li l-azzjoni giet intavolata fit-12 ta' Dicembru 2000 u ghalhekk hija *fuori termine*.

Huwa pacifiku illi meta tigi sollevata l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni l-attur/kreditur ghandu ghad-dispozizzjoni tieghu diversi ghazliet possibbli biex jikkombattiha.

Ad exemplum:-

(1) L-inapplikabbilta` ghal mertu tal-kaz tal-preskrizzjoni specifika;

(2) Is-sospensjoni;

(3) L-interruzzjoni, jew billi l-attur jiddimosta dan permezz ta' xi att gudizzjarju (**Artikolu 2128, Kodici Civili**) jew billi juri ghas-sodisfazzjoni tal-Qorti illi b'certa attitudni tieghu l-konvenut debitur qieghed lilu nnifsu f'sitwazzjoni li jirrendi inkompatibbli l-pozizzjoni guridika tieghu mal-prezunzjoni kostitwenti l-bazi tal-preskrizzjoni.

Kopja Informali ta' Sentenza

Izda l-atturi *nomine* ma ressqux provi biex jikkumbattu din l-eccezzjoni ta' preskrizzjoni.

Il-Qorti taghmel riferenza ghas-sentenza moghtija fid-9 ta' Mejju 2005 mill-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) fl-ismijiet **Austin Psaila vs Lothar Slabick** fejn inghad li :-

*"Issa r-rikonoxximent stabbilit mill-precizat **Artikolu 2133** jestrinsika ruhu jew permezz ta' xi dikjarazzjoni esplicita jew bi kwalsiasi fatt iehor li jimplika l-ammissjoni ta' l-ezistenza tad-dritt. Ad exemplum, il-weghda tal-hlas, talba ghad-dilazzjoni tal-pagament, il-hlas akkont (**Artikolu 2134**), l-annotazzjoni tad-debitu f' denunzja tas-successjoni jew f' forma ta' entrata fl-accounts;"*

Dik il-Qorti kompliet:

"Jinsab precizat ukoll, kemm fi-duttrina legali, kif ukoll fil-gurisprudenza, illi dan ir-rikonoxximent tad-dritt ghal fini ta' l-interuzzjoni tal-preskrizzjoni hu konfigurabbli fir-rekwiziti tal-volontarjeta`, tal-konsapevolezza, ta' l-inekwivocita`, dejjem b' mod esterjorizzat. Rekwiziti dawn li hu necessarju li jikkoezistu flimkien fl-istess att;

Jibqa' dejjem imperattiv illi l-prova dwar dawn l-istess rekwiziti trid issir mill-attur billi huwa dan li jkun qed jikkontrasta l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni tal-kontroparti. Zgur li mhux mistenni li din il-prova ssir mill-Qorti jew mit-Tribunal li, anzi, ghandu l-kompitu li jiddeciedi 'iuxta allegata et probata'. Tajjed li hawn jigi mfakkar illi, kif drabi ohra deciz, 'jekk dwar din l-interruzzjoni hemm konflitt ta' provi, allura l-konsegwenza m'hijiex li ghandha tigi michuda l-preskrizzjoni, imma dik kuntrarja, li ghandha tigi akkolta, peress li l-pozizzjoni guridika tkun li mentri jkun fatt li ghadda t-terminu tal-preskrizzjoni, jkun ugwalment fatt illi l-attur ma ssodisfax lill-Qorti li kien hemm interruzzjoni."

Ghaldaqstant fid-dawl tal-premess u fin-nuqqas ta' provi prodotti, l-eccezzjoni ulterjuri ta' preskrizzjoni a *tenur* tal-artikolu **2149(a)** qed tigi akkolta.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi fil-waqt li **tilqa'** l-eccezzjoni ulterjuri ssollewata mis-socjeta' konwenuta ta' preskrizzjoni tal-azzjoni *a tenur* tal-artikolu 2149(a) tal-Kap.16 tal-Ligijiet ta' Malta, **tichad** it-talbiet attrici in kwantu preskritti.

Stante li l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni giet ssollewata fi stadju tardiv tal-kawza, il-Qorti tqies li ghandu ikun hemm temperament fl-ispejjez u tordna li kull parti thallas l-ispejjez taghha.

Moqrija.

< **Sentenza Finali** >

-----TMIEM-----